

DE DAG DAT WIJ IN KAMPEN KWAMEN WONEN

door Freek Pereboom*)

Dit verhaal draag ik op aan de nagedachtenis van Gerrit Schinkel: mijn vriend in de belangstelling voor geschiedenis, medereiziger in het geloof, politieke makker en kundige gids in voetballand (overleden zondag 14 februari 1999).

Hoe het kwam

Dinsdag 26 september 1978 is één van die dagen die zonder enige opvallende gebeurtenis in de schemer van de Kamper geschiedenis is verdwenen. Het Nieuw Kamper Dagblad van de dag daarna en het Kamper Nieuwsblad van de 28ste komen elk niet verder dan een bericht over een door auto's aangereden voetganger en fietser, op de IJsselkade en op de Friese weg. De schuld lag overigens bij de slachtoffers zelf. Het verbaast dan ook niet dat deze datum in het jaaroverzicht van de Kamper Almanak ongenoemd is gebleven. En toch was dinsdag 26 september 1978 een dag met een bijzonder tintje, al was het maar omdat mijn vrouw Marian en ik toen naar Kampen verhuisden.

De aanleiding om uit Doetinchem - de plaats waar wij een jaar eerder vanuit Amsterdam waren neergestreken - op te breken en ons in Kampen te vestigen, was de baan die ik bij de IJsselacademie zou krijgen. Deze stichting had op 11 augustus 1977 het levenslicht gezien. De man die zich grote moeite had getroost haar op de wereld te zetten, was burgemeester Sybren van Tuinen. Na een paar maanden stadhuis had het groepje eerste medewerkers in het begin van 1978 een werkruimte gekregen in een pand aan het pleintje bij de Molenstraat, dat sinds het vertrek van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolders gedeeltelijk leegstond.

Wat van de IJsselacademie werd verwacht, was het bevorderen van de wetenschappelijke belangstelling voor het gebied waarin zij werkte: West-Overijssel en Noord-Gelderland. Het ging daarbij om de streektaalen, de natuur, en de plaatselijke en regionale geschiedenis. Het was de bedoeling dat ik iets aan de geschiedbeoefening zou gaan doen.

Voordat de verhuizers onze inboedel konden inladen, was een lange weg afgelegd: de gang vanuit Urk - op vijfjarige leeftijd - naar een blindeninstituut, waar ik zestien jaar zou blijven; een studie sociologie aan de Universiteit van Amsterdam;

*) † woensdag 1 september 1999

en een tijdelijke baan als opsteller van een rapport over de manier waarop gemeenten in ons land hun welzijnsplannen tot stand brachten. Vervolgens was er een onrustige periode van solliciteren en van afwijzingen, die in enkele gevallen van doen hadden met mijn blindheid. De vooruitzichten leken niet rooskleurig. Maar toen kwam een medewerker van het Gemeenschappelijk Administratiekantoor in Arnhem langs, om met mij te praten over een mogelijke baan als uitvloeisel van de wet op de Sociale Werkvoorziening. Hem vertelde ik van het bestaan van de IJsselacademie gehoord te hebben en van mijn belangstelling voor geschiedenis. Bood die wet misschien de mogelijkheid om bij die stichting te komen, vroeg ik hoopvol. De medewerker beloofde zich voor me in te zullen spannen.

Uiteraard moest het bestuur van de IJsselacademie zijn zegen geven aan mijn komst, en zo reisden Marian en ik op een dag in december 1977 naar Kampen om bij voorzitter van Tuinen en bestuurslid Reinders in het stadhuis op audiëntie te gaan. Vooraf maakten we een rit met de stadsbus, zodat we een indruk van onze toekomstige woonplaats konden opdoen.

Het gesprek verliep goed: meneer Reinders - op dat ogenblik wethouder - wist zowaar een paar woordjes in mijn dorpstaal ten beste te geven, en burgemeester van Tuinen was overtuigd van mijn belangstelling voor de geschiedenis van Kampen en omgeving. Ter kennismaking met de stad en haar nieuwe stichting kregen we de jongste Kamper Almanak mee, en een rapport over de onderwerpen waarmee de IJsselacademie zich bezig hoopte te houden. In een verwachtingsvolle stemming keerden we huiswaarts.

Terwijl wij gespannen wachtten, legde de man van de uitkeringsinstantie met bedaarde tred de slingerpaadjes af in de doolhof van Welzijnsland. En ten langen leste kwam in de zomer van 1978 vanuit Zwolle het verlossende woord, dat het werkvoorzieningschap Wezo mij bij de IJsselacademie wilde detacheren.

Het werden drukke tijden. We schreven ons in bij een woningbouwvereniging, en al kort daarna konden we de lange tandemtocht naar Kampen ondernemen, om de toegewezen woning te bekijken. Op zoek naar ons huis maakten we meteen kennis met een aardig grilletje van de Kamper taal. Bij de Eudokiakerk vroeg Marian aan een mevrouw de weg naar de Bereklaauw. "Bij de boom linksaf," antwoordde zij. Marian keek rond, maar zag geen opvallende boom. Het schoot me te binnen, dat in de toon-zetting van het Kampers de aanduiding boom ook wel bomen kon betekenen. Dat klopte: na de rij populieren langs de Buitenbroeksweg moesten we linksaf!

Om mijn toekomstige werk beter te kunnen doen, volgde ik vlak vóór ons vertrek een cursus lezen met een optacon: een apparaat dat drukletters voelbaar kon maken. Je bewoog een camera over het papier, stopte je hand in een kastje en door middel van membraampjes kwamen de vormen van de letters omhoog. Het gaf een prikkelend gevoel op de huid. Zodoende werd het mogelijk zelfstandig stukken te lezen.

De grote dag

Zo breekt dinsdag 26 september 1978 aan. De afscheidsrondgang langs buren en vrienden is beëindigd en de ingepakte verhuisdozen staan klaar.

In alle vroegte laden de verhuizers de auto in. Wij doen onze levende have in tassen en mand. Na een laatste groet stappen we in, uitgezwaaid door onze bevriende buren. De volgende uren rijden we door het niemandsland tussen dierbaar verleden en ongewisse toekomst.

Tegen het eind van de morgen rijden we Kampen binnen, over de weg met de vele verkeerslichten. Even later zijn we op het pleintje van de Bereklaauw. Onze sterke metgezellen beginnen dadelijk met het volzetten van ons huis. Mij wordt opgedragen in een gemakkelijke stoel te gaan zitten lezen; een richtlijn die ik zonder morren opvolg. Immers wie blind is, is bij een verhuizing tóch maar een sta-in-de-weg. Algauw ben ik verdiept in sir Chichesters *De romantische uitdaging*, het boek over zijn zeiltocht vanaf de Afrikaanse kust naar Nicaragua, die hij in z'n eentje in het begin van de jaren zeventig maakte. Intussen wordt de ruimte rondom mij gestaag gevuld met meubelen en dozen. Nog onverwacht snel is de klus geklaard en nemen de verhuizers afscheid met een: "veel geluk in uw nieuwe woning."

Te midden van de berg keukengerei maakt Marian wat boterhammen klaar. De katten mogen op ontdekkingsstocht in hun nieuwe behuizing, en wij gaan vervolgens aan de slag met inruimen. Terwijl ik op de overloop bezig ben, barst ik ineens in huilen uit: de nasleep van het verblijf in het internaat op te jonge leeftijd, waardoor afscheid nemen van mensen en plaatsen die mij dierbaar zijn mij altijd moeilijk zou blijven vallen. "Ik wil niet weg! Waarom moeten we zonodig verhuizen?", roep ik. Marian slaat een arm om me heen: "Het is ook erg; maar het komt wel goed." En kordaat als ze is, voegt zij eraan toe: "Kom op, ik zet koffie en dan gaan we naar de stad." Gehoorzaam ga ik mee naar beneden.

Even later zijn we met onze achtjarige tekkel op weg. Op de Kalmoessingel voert de wind de weemoedige geur van gebrande koffiebonen en de jankende geluidjes van een brommerveldje mee. Het voetpad houdt zomaar ergens op en we moeten naar de overzijde. Aan de andere kant van de Europa-allee komen we in de rustige wereld van de voetgangers en fietsers. Even later zijn daar het aardige bruggetje en de indrukwekkende poort. De gracht verderop brengt bij Marian een lichte verwarring teweeg. Als geboren en getogen Amsterdamse zijn alle bekende waterlopen eenvoudigweg gracht. Maar het stroompje hier heet geen gracht maar Burgel, en de straten dragen aan weerskanten verschillende namen; ongekend!

Gelukkig zijn de winkels op de Oudestraat open. Onze eerste gang is naar een boekwinkel, waar we een detective van Willy Corsari kopen: *Moorden en marionetten*." Na een korte tocht langs de Oudestraat gaan we naar huis terug. Op de Broederweg worden we overvallen door een fikse regenbui en snel zoeken we onze toevlucht onder de poort. Een jongetje komt haastig aanfietsen. Tien minuten later is het weer droog. De wandeling terug lijkt veel langer dan de heenweg. Vijandig resone-

ren de banden en motoren van de auto's op het natte wegdek van de Europa-allee en Kalmoessingel.

Thuisgekomen gaan we verder met opruimen. Na het eten begint Marian mij de detective voor te lezen. Intussen slaan met regelmaat regenvlagen tegen de ramen. De wirwar van dozen en meubels om ons heen, en de regen en wind rondom ons huis maken het zelfs knus. En onder de spanning van het verhaal wijkt langzaam maar zeker mijn verdoofdheid. Zo verglijdt de eerste dag van wat gelukkige jaren in Kampen zouden worden.

Enkele weken later kan ik mij dan eindelijk op het bureau van de IJsselacademie vervoegen. Hoe de stichting werd uitgebouwd tot wat zij nu is en welke steentjes ik daaraan heb mogen bijdragen, zou stof zijn voor een lang verhaal: over de optacon die toch niet aan de verwachtingen voldeed; over de vrijwilligers, die samen met mij omvangrijke archiefbestanden doorploegden, en over de zegeningen van de computer. De boeken die wij sinds die prille dagen hebben doen verschijnen, spreken voor zich. Zo was dinsdag 26 september 1978 voor de geschiedwetenschap, hoe bescheiden ook, dan toch een historische dag.

Dit verhaal is geen "in memoriam", doch een recent, nog niet eerder gepubliceerd verhaal, dat wijlen Freek Pereboom zelf heeft geschreven over zijn vestiging, metterwoon en tot het werk, in onze stad. Op, zoals hijzelf getuigt: "de eerste dag van wat gelukkige jaren in Kampen zouden worden".

Een charmant, zeer menselijk verhaal, vol herkenbare elementen. Het nodigt tot lezen en wekt onze sympathie. Misschien heeft het daardoor ook wel iets van een "in memoriam". Frappant, dat hij het ook nog piëteitvol opdraagt aan de nagedachtenis van een andere, ook in dit boek beschreven, ons ontvallen markante Kampenaar, de onderwijzer, politicus en meelevende stadgenoot Gerrit Schinkel.

Freek zelf vond onverwacht zijn einde op 1 september j.l. in het kantoor van de IJsselacademie, zijn werkplek, alleen in gezelschap van zijn trouwe geleidehond Tom. Moge dit verhaal van zijn eigen hand hem voor velen in dankbare herinnering houden, en de gedachten leiden naar zijn vrouw Marian en zijn drie zoons.